

บทคัดย่อ

โครงการศึกษาศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมย่านเมืองเก่าในชุมชนบริเวณ แม่น้ำเจ้าพระยาสายเก่าฝั่งธนบุรี: กรณีศึกษา พื้นที่ตลาดพลู-วัดโพธิ์นิมิตร

การฟื้นฟูและรักษาเอกลักษณ์ของย่านเมืองเก่าเป็นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับประเทศไทยหนึ่งในนั้นคือ ตลาดพลู ซึ่งประกอบด้วยความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เป็นส่วนหนึ่งของกรุงธนบุรี ย่านการค้าเก่าแก่และวัฒนธรรมที่สำคัญ ปัจจุบันเนื่องจากพื้นที่ฝั่งธนบุรีมีการเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาเมืองน้อยกว่าฝั่งตะวันออกของกรุงเทพมหานครจึงทำให้ยังคงลักษณะของย่านเมืองเก่าที่มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ริมน้ำคูคลองผสมผสานกับวิถีชีวิตชาวสวนอันเป็นเอกลักษณ์รากเหง้าของกรุงเทพฯ ซึ่งมีคุณค่าในฐานะวัฒนธรรมซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 4 ด้าน ได้แก่

ด้านประเพณีวัฒนธรรม การจัดงานบุญประเพณีเพื่อสืบสานจารีตประเพณีดั้งเดิม และฟื้นฟูให้คงคุณค่าดั้งเดิม ทั้งงานบุญที่เกี่ยวกับศาสนา หรืองานประเพณีที่เกี่ยวข้องกับวิถีพื้นบ้าน สามารถแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ ตามเชื้อชาติและบุคคลสำคัญในพื้นที่ ได้แก่ ประเพณีไทย ประเพณีจีน และประเพณีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลสำคัญในพื้นที่

ด้านศิลปะพื้นถิ่น ศิลปะพื้นถิ่นคือการแสดงด้านภูมิปัญญาศิลปะท้องถิ่น ทั้งด้านบันเทิงงานจิตรกรรม ประติมากรรมศิลปะพื้นถิ่น และการละเล่นท้องถิ่น ได้แก่ การเชิดสิงโต แต่ปัจจุบันได้ลดน้อยลงเนื่องจากการพัฒนาทางด้านคมนาคม

ด้านอาหาร ย่านตลาดพลูในอดีตเคยเป็นที่อยู่อาศัยของข้าราชการบริวาร และคนจีนยุคแรกๆ ทำให้อาหารการกินได้รับอิทธิพลจากกลุ่มคนเหล่านี้ จึงเป็นที่มาของอาหารที่ขึ้นชื่อของย่านตลาดพลู อาทิเช่น ร้านหมี่กรอบจีนหลี ซึ่งมีมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ร้านขนมเบื้อง ร้านขนมเบื้องญวน ร้านขนมหวานตลาดพลู

ด้านอาชีพ ในอดีตย่านตลาดพลูเป็นย่านการค้าที่สำคัญ ผู้คนในอดีตจะทำการค้าเป็นหลัก ปัจจุบันการค้าในย่านนี้มีศาลเจ้าและวัดจำนวนมากทำให้เกิดอาชีพต่างๆ เช่น ทำและขายของเช่นไหว้ในพิธีงเด็ก พิธีไหว้เจ้าต่างๆ ทำและขายขนมไหว้ต่างๆตามเทศกาล ซึ่งในปัจจุบันลูกหลานมีการสืบทอดกิจการกันน้อยลง และอีกหนึ่งอาชีพที่ถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของย่านตลาดพลูอีกอาชีพหนึ่งคือ ร้านขายยาแผนโบราณ

เนื่องจากพื้นที่ตลาดพลูมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนานทำให้หลงเหลือรูปแบบสถาปัตยกรรมในยุคสมัยต่างๆ ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ นอกจากนี้มีความหลากหลายทางเชื้อชาติทั้งไทยจีน และมอญ จึงทำให้มีความหลากหลายทั้งทางวัฒนธรรม ประเพณี ศิลปะ และยังมีบางส่วนสืบทอดมาถึงปัจจุบัน อาทิเช่น ประเพณีจีน ซึ่งสัมพันธ์กับศาสนสถาน อาหาร และอาชีพในพื้นที่ ซึ่งนำรายได้เข้ามาในพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีบุคคลสำคัญเป็นที่เคารพสักการะแก่ประชาชนทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ ซึ่งสัมพันธ์กับศาสนสถานและประเพณี

Abstract

Study of Capability of Communities for Cultural Tourism Development in Historic Urban and Preservation of Historic Urban Community along Old Chao Phraya River loop of Thonburi are: Case Study of Communities in Talad Phloo and Wat Phonimit

The revitalization of the place identity is truly necessary for a cultural heritage community in Thailand. The goal of this research is to provide guidelines for revitalization and conservation of the identity of the old floating market called *Ta Lad Pu* in Western Bangkok, Thailand. The market comprises of many historical and traditional values which have impact on a long continuous way of living and which have made the market and the surrounding community become consequently unique. The research has revealed 4 major aspects of identities and values of *Ta Lad Pu* such as (1) local traditional ceremonies and wisdom, (2) vernacular arts, (3) authentic food, and (4) way of life:

- (1) Local traditional ceremonies and wisdom include the religious rituals practiced in this community. In addition, there exists a ritual which depicts Chinese and Thai culture and ways of life particularly a ritual of worshipping former kings and gods.
- (2) Vernacular arts are activities of local wisdom including performance, painting, and sculpture such as Chinese Lion dance and Thai dance. However, due to the urban development, these kinds of arts have been reduced gradually.
- (3) Authentic food in this area has been influenced by Chinese for a long period of time, like for example, pan cake, Thai desserts, and traditional crisp fried noodle which existed since the reign of King Rama V,
- (4) There are numerous Chinese shrines and old temples which have brought many sacrificial offering shops for the gods and among which is a Chinese god. Furthermore, a Chinese-Thai traditional herbal shop that is more than 100 years old in business represents as a symbol of the bi-cultural life here.

Having a long historical record, Ta Lad Pu keeps unique architecture and extensive continuous ways of living within its community. However, even in such many old places, there are issues related to the retention of authenticity and core identity of the place which must be considered. Different ethnic people have lived here and have made this community a variety of social and creative activities, distinctive ways of living, and beliefs. In addition, most of them are not transformed into tourist places in response to the growing trend of cultural tourism.

The challenge of revitalization aims to generate the actions and underlying processes that would be necessary to deliver and recommend how to improve the identity and value strategically in terms of sustainable development to realize social, economic and environmental benefits for Ta Lad Pu.